

รายงานการวิจัย
เรื่อง

วิถีชุมชน วิถีคนบ้านปูน จากการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
The Way of Banpun from Local History Studies

โดย
นางสาววิณาสู พิทักษ์วงศ์วาน

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนการทำวิจัยจากกองทุนรัตนโกสินทร์สมโภช 200 ปี
ประจำปี 2558
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ชื่อเรื่อง วิถีชุมชน วิถีคนบ้านปูน จากการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
 ชื่อผู้วิจัย นางสาววิริณารัฐ พิทักษ์วงศ์วาน
 ปีที่แล้วเสร็จ 2562

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “วิถีชุมชน วิถีคนบ้านปูน จากการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น” เป็นงานวิจัยพื้นฐานที่ใช้วิธีการวิจัยในเชิงคุณภาพ เป็นการรวบรวมข้อมูลเอกสารประกอบกับการลงพื้นที่ภาคสนาม ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านปูน และศึกษาผลของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวและพัฒนาการของพื้นที่กรุงเทพมหานคร ต่อบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนบ้านปูน โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาร้อยเรียงเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาในประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกันต่อไปในอนาคต

จากการศึกษาพบว่า 1) จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านปูน ความเก่าแก่ของชุมชนบ้านปูนทั้งที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ และผู้คน สามารถสืบย้อนกลับไปในช่วงตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย การเข้ามาดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของผู้คนในระยะแรกคือ การทำปูนกินหมาก ได้กลายมาเป็นที่มาของชื่อชุมชนที่ยังคงปรากฏอยู่จนถึงปัจจุบัน และการเข้ามาจับจองที่ดินของผู้คนในระยะแรกเป็นผลทำให้ที่ดินส่วนใหญ่เป็นที่ดินของตระกูลเพียงไม่กี่ตระกูลเท่านั้น ได้แก่ ตระกูลธนะภุมิ ตระกูลบริพัตร และตระกูลรามสมภพ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่สวนผลไม้ มีผลไม้นานาชนิดอย่างเงาะบางยี่ขัน 2) ในด้านที่เกี่ยวข้องกับผลของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวและพัฒนาการของพื้นที่กรุงเทพมหานคร จากการที่พื้นที่บริเวณนี้ยังไม่ไกลจากแหล่งงานคือ โรงงานสุราบางยี่ขัน และยังไม่ไกลจากพื้นที่ศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของกรุงเทพฯ เป็นผลทำให้มีกลุ่มผู้คนเข้ามาซื้อ และเช่าที่ดินต่อจากเจ้าของเดิม พื้นที่นี้จึงคลาคล่ำไปด้วยผู้คน โดยส่วนใหญ่แล้วเป็นกลุ่มแรงงาน คนกลุ่มใหม่เข้ามาแทนคนกลุ่มเดิมอย่างต่อเนื่อง รูปแบบความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นใหม่ไม่ใช่ความสัมพันธ์ทางเครือญาติดังที่มีมาแต่เดิม การเวนคืนที่ดินในช่วงที่มีการสร้างสะพานพระราม 8 เป็นเหตุการณ์ที่ทำให้เห็นถึงการร่วมมือของคนในชุมชน และยังเป็นผลทำให้ผู้คนที่อาศัยในชุมชนแห่งนี้มาเป็นเวลานานต้องย้ายออกไป ประกอบกับโรงงานสุราบางยี่ขันได้ย้ายที่ทำการออกไป ทำให้ความคึกคักของชุมชนแห่งนี้ลดน้อยลง หากแต่ยังคงบทบาทของการเป็นชุมชนสำหรับที่พักอาศัยอยู่ ทั้งยังคงอยู่ในสภาพที่แออัด ในปัจจุบันชุมชนแห่งนี้ยังอยู่ในพื้นที่ที่เป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาพื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา โครงการดังกล่าวนี้จะเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่จะส่งผลโดยตรงต่ออนาคตของชุมชนแห่งนี้

คำสำคัญ ชุมชนบ้านปูน วิถีชุมชน ชุมชนย่านเก่าของกรุงเทพมหานคร

Title: The Way of Banpun from Local History Studies
Researcher(s): Miss Warinart Pitukwongwan
Year: 2019

Abstract

The Way of Banpun form Local History Studies is a basic research that employed qualitative research methods and fieldwork to collected data. The purpose of this research was to study the history of Banpun community, and to study the effects of changing of the community on the expansion and development of the Bangkok area. Finally, to apply the research findings for further studies on other issues which relate to this community.

The research findings indicated that, 1) the memoir, narrations and artifacts in Banpun could be traced back to Ayutthaya period, furthermore the group of people who had fled from Ayutthaya were the pioneers of making lime which was a new economical activity in this area and has become the name of this community from that time up to the present. Now, almost all areas of this community were possessed by the 3 lineages including Paribatra, Thannapoom and Ramsomphob. In the past this area there were plenty of fruit orchards, The famous rambutan which well known as “Ngo Bangyikhan.” as an example 2) This area is not far from Bangyikhan Liquor Factory and Bangkok’s economic hub. This area was so crowded with people, most of whom are laborers, at the same time the new habitants continued to replace the original group. The new relationship models were not a kinship. The expropriation of the land during the construction of Rama VIII bridge was a crucial event that reveal the unity cooperation between the stakeholders in the community in resisting the expropriation process. Due to the land expropriation, a large number of families had to move away, as well as the Bangyikhan Liquor Factory was moved out too. This caused the community stay to be in a less active condition, while still is a residential area. Currently, the community is still in a one part of the Chao Phraya River Development Area. The project will be an important factor leading to significant changes that will affect this community in the future.

Keyword(s): Banpun Community, Way of Banpun and Bangkok’s Old District